

Het Schakeljaar vult een gat

Schakelen naar middelbaar beroepsonderwijs niveau 3/4

Fros van der Maden

Op het Alfa-college in Groningen kunnen anderstalige jongeren sinds enkele jaren niet alleen schakelen naar middelbaar beroepsonderwijs (mbo) niveau 1 of – via een Voorbereidend Jaar – naar hoger onderwijs, maar ook naar mbo niveau 3/4 (zie de kaders op pagina 18 en 19).

De schakelopleiding mbo 3/4 is bedoeld voor hoger opgeleide jongeren die in het land van herkomst hun middelbare school niet hebben kunnen afsluiten met een diploma. Het niveau van mbo 1 is voor hen te laag, het Voorbereidend Jaar te hoog gegrepen.

Welke vakken krijgen studenten tijdens deze opleiding en aan welke vaardigheden wordt gewerkt? Fros van der Maden sprak hierover met vijf studenten uit het schakeljaar, hun beide docenten NT2 en de opleidingsmanager van het voortgezet algemeen vormend onderwijs (vavo).

Presenteren kun je leren

In een van de frisse, lichte lokalen van de locatie Admiraal de Ruyter zitten Tariq Alrifai, Sajah Alkhleif, Hamza Almshaal, Tom Lyu en Sara Khalili met me rond de tafel. Ook docenten Mariëlle Bieleman en Inge Buiskool schuiven aan. Het is examentijd en iedereen is druk. Toch nemen ze allemaal graag de tijd om te vertellen over hun opleiding, waar ze erg trots op zijn.

Tariq heeft het schakeljaar vorig jaar gedaan en is nu speciaal voor het interview weer op school. 'Ik doe inmiddels een mbo 4-opleiding Bouwkunde. In Syrië had ik al veel gedaan aan wiskunde en rekenen. Vooral wat betreft Nederlands heb ik veel in het schakeljaar geleerd. Ik begon op A2 en aan het eind van het jaar was ik onderweg naar B2. Daarnaast heb ik veel over presentatietechnieken geleerd. Dat komt goed van pas, want bij Bouwkunde moeten we elke week presenteren. Dat kan ik inmiddels prima.' Sara vult aan: 'En we oefenen met zakelijk schrijven: verslagen, een cv, en met sollicitatiestrategieën ...'

Ik begon op A2 en aan het eind van het jaar was ik onderweg naar B2

Studievaardigheden en loopbaanbegeleiding

Docent Inge: 'In het schakeljaar is er ook veel aandacht voor studieloopbaanbegeleiding. Daarvoor hebben we een speciaal uur.' Mariëlle: 'Het gaat hier heel anders dan op de ISK, omdat we een onderdeel zijn van het vavo. We werken hier bijvoorbeeld met toetsweken, en dat is voor de meeste studenten heel anders dan ze gewend zijn. Ze leren om te gaan met prestatiedruk. Verder werken we voor elk vak met een planner, en maken we intensief gebruik van een elo, waar bijvoorbeeld powerpoints van de lessen te vinden zijn. Ook kunnen ze via dat digitale platform presentaties aanleveren. Zo wennen ze eraan hoe het op het mbo werkt. Studievaardigheid ontwikkelen ze haast ongemerkt.'

Sajah vertelt over de aanwezigheidsplicht. 'Als je niet 80% aanwezig bent, mag je geen toetsen herkansen. Dan leer je vanzelf wel dat je aanwezig moet zijn.'

Vervolgopleidingen

Er is veel ruimte voor oriëntatie op de diverse mbo-opleidingen. Sara vond het in het begin moeilijk om te beslissen wat ze wilde gaan doen. 'Ik ben naar verschillende meeloopdagen en Open Dagen geweest. Uiteindelijk heb ik gekozen voor de opleiding Interieuradviseur.'

Hamza is op drie opleidingen gaan kijken: Bouwkunde, Automonteur en Elektrotechniek. 'Uiteindelijk werd het Bouwkunde, eigenlijk mijn eerste keus. Inmiddels ben ik aangenomen.' Inge: 'Wat we ook regelmatig doen: oud-leerlingen komen presentaties geven over de opleiding die ze zijn gaan doen. Ze fungeren als een soort rolmodel voor onze studenten. Dat werkt heel goed.'

Realistisch zelfbeeld

Tom wil graag wiskundeleraar worden. In China, zijn land van herkomst, was hij er al veel mee bezig. 'Ik ben goed in wiskunde. Maar mijn Nederlands was niet goed genoeg om verder te leren. Inmiddels is mijn Nederlands veel beter en volgend jaar ga ik waarschijnlijk de opleiding Onderwijsassistent op mbo 4 doen.'

De docenten NT2 benadrukken hoe belangrijk het is dat studenten een realistisch beeld krijgen van opleidingsmogelijkheden. Mariëlle: 'In het begin wil iedereen naar de universiteit. Maar wij schakelen naar mbo 3/4. Alleen de excellente leerlingen verwijzen we door naar het Voorbereidend Jaar. Het zou ook wel een beetje raar zijn als je naar het hbo zou gaan, terwijl je in eigen land maar net de onderbouw hebt afgerond. Het zelfbeeld van de studenten moet daarom soms wat realistischer worden. Wij werken er hard aan om ze te laten zien dat het mbo ook mooi is. Onze oud-leerlingen die op het mbo zitten zijn daarbij geweldige ambassadeurs.'

Vakken

Behalve studieloopbaanbegeleiding en NT2 hebben de leerlingen Engels en rekenen op 2F en wiskunde en maatschappijleer op vmbo-tl examenniveau, en sport. Sajah: 'Dit schakeljaar is beter afgestemd op wat wij nodig hebben dan een gewoon vmbo. Daar heb je veel meer vakken. Dat vraagt te veel van je, als je de taal nog niet zo goed beheerst.'

De studenten krijgen maatschappijleer van vavo-docenten. 'We werken met de tl-boeken, dat is best pittig.' Mariëlle: 'Engels is ook best hard werken voor ze. In hun eigen land hebben ze soms wel wat Engels gehad, maar nog maar weinig gesproken en geluisterd. Het was vooral grammatica-onderwijs. Bij ons spreken de docenten gewoon Engels in de klas.'

In het schakeljaar wordt ook huiswerk gegeven en het aannemen van bijbaantjes wordt niet aangemoedigd. 'Het is een serieus traject en dat laten we merken.'

Taalmaatjesproject

Veel studenten doen aan het eind van de opleiding Staatsexamen NT2 I. Het schakeljaar zelf wordt afgesloten met TOA-toetsen en onderzoekspresentaties voor Nederlands en eindtoetsen voor de overige vakken.

Het zelfbeeld van de studenten moet soms wat realistischer worden

Mariëlle: 'We werken al een beetje aan onderzoeksvaardigheden. Hoofdvraag en deelvragen stellen.'

Hamza: 'Ik heb op een gymnasium hier in Groningen in de les Levensbeschouwing een presentatie gegeven over mijn onderzoek over mijn religie, cultuur en vluchtverhaal, net als tien andere studenten, als onderdeel van ons **Taalmaatjesproject**.¹ Het was heel erg spannend! Voor de eerste keer sta je voor een groep van twintig Nederlanders. Ik was bang dat mijn Nederlands niet goed genoeg zou zijn, maar iedereen bleek me te hebben begrepen.'

Inge: 'De schakeljaarleerlingen zijn enorm enthousiast en gemotiveerd. Ze hebben allemaal hetzelfde doel. Mariëlle en ik hebben ook in het mbo gewerkt, dus we weten wat ze nodig zullen hebben. We proberen ze zo goed mogelijk voor te bereiden op wat er komt.'

Mariëlle: 'We doen ook regelmatig aan projectwerk, samenwerken. Dat gebeurt op het mbo ook vaak, dus daar hebben ze op de vervolgopleiding veel aan.'

Overstap

Mariëlle: 'Misschien is het nog wel even goed om op te merken dat bijna al deze leerlingen zonder de schakelklas in Entree waren beland. Als ze 17 of 18 zijn en geen diploma hebben, dan is dat de gebruikelijke route. Voor hen een enorme omweg, want ze kunnen prima mbo 3/4 aan of hebben havo/vwo-capaciteiten. Het Schakeljaar vult dus echt een gat.'

Inge: 'Voor de leerlingen uit de ISK is de overstap minder groot dan voor leerlingen vanuit de Inburgering. In de Inburgering gaan ze vaak maar enkele dagdelen in de week naar school en dan is dit vaak echt

een cultuuromslag. Die wél echt nodig is om je voor te bereiden op wat gaat komen.'

Mariëlle: 'De financiering van inburgeraars en ISK-leerlingen verloopt verschillend. Inburgeraars betalen de opleiding vanuit hun inburgeringslening bij DUO, terwijl ISK-leerlingen ingeschreven blijven bij hun school en worden uitbesteed. Dat gaat via de zogenaamde Rutte-regeling.² Er zijn dus twee verschillende financieringsstromen.'

Inge: 'We zijn heel blij met de drie trajecten die we inmiddels aanbieden, maar toch is er nog één gat: de schakel naar mbo 2. Als je daarheen wilt, heb je nog steeds een lange weg te gaan.'

Fros van der Maden

De auteur is educatief auteur en docent NT2 op de International School in Groningen. Zie ook:

www.frosvandermeden.nl.

Correspondentie: edutekst@frosvandermeden.nl

Voor meer informatie over het Schakeljaar mbo 3/4:

<https://www.alfa-college.nl/opleidingen-en-cursussen/vavo/schakelklas-naar-mbo-3-of-4>.

Noten

1. Een **taalmaatje** is iemand (bijvoorbeeld een autochtone leerling van eenzelfde school) die een niet-moedertaalspreker van een taal op weg helpt met de Nederlandse taal. Je ontmoet elkaar – vaak wekelijks – op school, thuis, of bijvoorbeeld bij de bibliotheek.
2. **Rutte-regeling**: een variant van de bekostigingsregeling voor het vavo, waarbij de kosten worden betaald via de vo-school waar de leerling schoolgaat. De regeling is bedoeld om uitval in het vavo tegen te gaan. Voor meer informatie: www.onderwijsconsument.nl/wat-de-rutte-regeling/.

Beroepsonderwijs in Nederland

Beroepsonderwijs in Nederland is gericht op de theoretische en praktische voorbereiding voor de uitoefening van beroepen. Daarnaast bevordert het de algemene vorming en de persoonlijke ontplooiing van de deelnemers en draagt het bij tot het maatschappelijk functioneren. Het **vmbo** (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs) is secundair onderwijs en kent verschillende leerwegen: basis (niveau 1), kader (niveau 2) en theoretisch (niveau 3).

Het **mbo** (middelbaar beroepsonderwijs) sluit aan op het **vmbo** en ook op het **vavo** (voortgezet algemeen vormend onderwijs).

Mbo-opleidingen in Nederland zijn er op vier verschillende niveaus:

- niveau 1: assistent beroepsbeoefenaar (geen startkwalificatie);
- niveau 2: medewerker / basisberoepsbeoefenaar;
- niveau 3: zelfstandig medewerker / zelfstandig beroepsbeoefenaar / vakopleiding;
- niveau 4: middenkaderfunctionaris / gespecialiseerd beroepsbeoefenaar (geeft toegang tot hbo).

Nederland kent ook het **hbo** (hoger beroepsonderwijs), samen met het **wetenschappelijk onderwijs** (wo) het hoger onderwijs.

De grondlegster van het Schakeljaar mbo 3/4

Froukje Attema, opleidingsmanager op het vavo van het Alfa-college, heeft het schakeljaar opgezet. Ze vertelt dat ze, ruim drie jaar geleden, eerst ISK's in de regio heeft benaderd. Die waren enthousiast over haar plan en na de nodige voorbereidingen kon de eerste klas van start. Een jaar later kwamen de jonge inburgeraars uit de eigen trajecten van het Alfa-college erbij en kon er al aan twee klassen van elk 25 studenten les worden gegeven. Inmiddels waren ook de contacten met de mbo's in Groningen geïntensiveerd en was er een goede samenwerking ontstaan.

'Het schakeljaar is eigenlijk bedoeld voor vluchtelingen die een jaar of 14, 15 waren toen ze hier kwamen en in eigen land alleen de onderbouw hebben gedaan. Eenmaal hier in Nederland lag de focus natuurlijk eerst vooral op de taal. Maar wij kijken bij de toelating naar twee dingen. Natuurlijk eerst naar de Nederlandse taal, maar je moet ook Engels gehad hebben, anders kun je niet doorstromen. Veel leerlingen die naar Entree gaan, missen die basis. In de intake toetsen we het niveau van Nederlands, Engels en wiskunde, en we vragen

welke vakken ze hebben gehad en hoeveel jaar ze die hebben gehad.'

'Het Schakeljaar mbo 3/4 is een leuk traject. Op een ISK zitten leerlingen van 12 tot 18 bij elkaar, maar hier zijn studenten samen met leeftijdgenoten. Als je 17, 18 bent, dan is dat wel fijn. Heel mooi is natuurlijk dat we binnen het vavo vakken al op tl-niveau aan leerlingen kunnen aanbieden. Er komen dan ook vaak schoolleiders van andere roc's kijken naar hoe we het hier aanpakken.'

NIEUW IN DE REEKS NT2 OP MAAT: KLIM OP!

Klim op is een basismethode Nederlands als tweede taal, die volwassen leerders in eenvoudige, gestructureerde stappen naar niveau A1 brengt.

De methode bevat tien thema's in alledaagse contexten om doelgericht te werken aan de basiswoordenschat. Naast diverse oefeningen per vaardigheid, bevat ieder thema:

- een dictee
- een uitspraak oefening
- flashcards
- en een toets

Inclusief interactieve website met extra oefeningen, woordenlijsten, filmpjes en audiofragmenten!

Klim op | ISBN 9789024424122 | € 37,90

BESTEL SNEL OP WWW.NT2.NL/KLIMOP

Boom ^{nt2}